

Nr 131.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen anmäles medelsbehovet med anledning av att Kungl. Maj:t delvis tagit i anspråk riksdagens fullmakt att under budgetåret 1952/53, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 200 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51. Vidare anmäles en framställning från arbetsmarknadsstyrelsen om ytterligare medel till anskaffning av maskiner m. m. för anläggningsarbeten. Å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 föreslås anslag med sammanlagt 55 159 500 kronor.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars
1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HEDLUND, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, följande.

Med anledning av propositionen 1952: 65 har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att under budgetåret 1952/53, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 200 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51 (statsutsk. utl. 1952: 73, rd. skr. 1952: 147). Såsom tidigare anmälts för riksdagen (V ht 1953 s. 124) har de akuta sysselsättningssvårigheter, som inträdde hösten 1952, föranlett Kungl. Maj:t att delvis utnyttja den sålunda lämnade finansfullmakten. Frågan om den med anledning härav erforderliga medelsanvisningen å tilläggsstat för innevarande budgetår bör nu upptagas till behandling.

Inom ramen för den lämnade finansfullmakten har Kungl. Maj:t den 10 oktober 1952 efter framställning från arbetsmarknadsstyrelsen ställt ett belopp av 50 miljoner kronor till styrelsens förfogande. Detta beslut var dock av formell art, då beloppet endast får disponeras efter särskilda beslut av Kungl. Maj:t. T. o. m. denna dag har Kungl. Maj:t genom sådana beslut medgivit, att arbetsmarknadsstyrelsen må disponera sammanlagt 43 100 000 kronor. Vidare har Kungl. Maj:t beviljat lån till anordnande av allmänna samlingslokaler, som ansetts böra komma till stånd av sysselsättningspolitiska skäl, till ett belopp av 583 700 kronor. Beroende på Kungl. Maj:ts prövning är två framställningar av arbetsmarknadsstyrelsen avseende 250 000 kronor till vissa arbeten för försvaret samt 4 000 000 kronor till ytterligare anskaffning av maskiner och redskap.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 28/2 1953) framlagt förslag till beräkning av de med anledning av finansfullmaktens utnyttjande erforderliga anslagen å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Styrelsen framhåller, att styrelsen eftersträvat att i första hand få till stånd arbeten med anlitande av statens och kommunernas i vanlig ordning anvisade anslag. Först då möjligheter härtill visat sig vara uteslutna, har arbeten ansetts böra anordnas med anlitande av finansfullmakten eller såsom statliga eller statskommunala beredskapsarbeten, för vilka sistnämnda två slag av arbeten medel tagits i anspråk från riksstatsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Genom tillämpningen av dessa principer för utväljandet av arbetsobjekt har antalet av de arbetare, som beretts sysselsättning i arbeten finansierade med till disposition ställda medel från beredskapsstaten, hittills blivit ganska ringa. Med medel från beredskapsstaten finansierade arbeten hade endast i obetydlig omfattning påbörjats före den 1 december 1952, men därefter har detta slag av arbeten successivt ökats så att arbetsstyrkan på arbetsplatserna den 14 februari 1953 utgjorde sammanlagt 1 095 man.

Styrelsen har upplyst, att de genom Kungl. Maj:ts skilda beslut intill den 24 februari 1953 till arbetsmarknadsstyrelsens disposition ställda medlen, 32 900 000 kronor, samma dag utnyttjats till ett belopp av 21 662 800 kronor genom att beslut fattats av styrelsen om arbeten, som må komma till utförande med anlitande av resp. till styrelsens disposition ställda belopp. Då styrelsen fattat sina beslut, har i vissa fall bidrag beviljats endast för del av den beräknade anläggningskostnaden. De arbeten, som kommer till utförande genom att nu ifrågavarande medel kunnat disponeras för bidrag, kommer alltså, anför styrelsen, att draga större kostnad och därmed ge större sysselsättning än som motsvaras av det av styrelsen beviljade bidraget. Den 14 februari 1953 beräknades arbeten för ca 15 miljoner kronor ha igångsatts med hjälp av de av styrelsen beviljade bidragen. Utöver nämnda belopp av 21 662 800 kronor beräknar styrelsen att under första hälften av mars 1953 fatta beslut om nya arbeten, om vilka framställningar inkommit till styrelsen, innebärande att ytterligare omkring 3 053 000 kronor kommer att tagas i anspråk.

De anslag, som skall äskas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1952/53, bör bestämmas med hänsyn till att de skall kunna täcka intill budgetårets utgång uppkommande kostnader för redan beslutade arbeten, som — vid sidan av arbeten som anordnas med anlitande av medel från riksstatsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. — är igång eller kommer att sättas igång i syfte att bereda sysselsättning åt friställd arbetskraft men därutöver också kostnader för de ytterligare arbeten, som under samma tid kan komma att behöva beviljas för mötande av ny arbetslöshet. Tillgängliga medel å riksstatens reservationsanslag till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. kommer, så vitt styrelsen nu kan bedöma, att vara i sin helhet förbrukade vid budgetårets utgång.

Styrelsen beräknar, att ytterligare 7 181 700 kronor av de till styrelsens

disposition intill den 24 februari 1953 ställda medlen behöver tagas i anspråk för att kunna möta eventuellt uppkommande arbetslöshet under återstoden av innevarande budgetår. Härtill kommer ett belopp av 502 500 kronor, som vid tidpunkten för arbetsmarknadsstyrelsens framställning tagits i anspråk för lån till anordnande av allmänna samlingslokaler, 4 000 000 kronor, som styrelsen begärt för ytterligare materielinköp, samt 10 000 000 kronor till vägarbeten. Styrelsen har tidigare hemställt att ett tilläggsstatsanslag på sistnämnda belopp skall anvisas. Sammanlagt erfordras sålunda enligt styrelsens beräkning anslag å tilläggsstat med (21 662 800 + 3 053 000 + 7 181 700 + 502 500 + 4 000 000 + 10 000 000) 46 400 000 kronor.

Styrelsen har i anslutning härtill anfört, att det självfallet är svårt att beräkna det återstående medelsbehovet intill budgetårets utgång, då man icke nu kan bedöma, var i landet eller i vilken utsträckning arbetsobjekt behöver hållas resp. sättas igång. Med hänsyn härtill bör anslag, som nu skall anvisas å tilläggsstat, få disponeras så vidsträckt som möjligt i vad gäller arbetsobjekt, som skall komma till utförande. Till följd härav är det önskvärt, att tilläggsstatsanslagen icke specificeras mer än som är oundgängligen nödvändigt, då för visst ändamål specificerat anslag kan komma att binda Kungl. Maj:t och arbetsmarknadsstyrelsen så att, trots att medel finns tillgängliga under ett anslag, sysselsättningsmöjligheter icke kan beredas de arbetslösa, därför att lämpliga sysselsättningsobjekt att bekostas med ifrågavarande anslag icke finns inom de områden av landet, där arbetslösheten uppkommit.

I enlighet härmed har styrelsen föreslagit, att följande anslag, förutom avskrivningsanslag, äskas på tilläggsstat, nämligen

å driftbudgeten, egentliga statsutgifter, under femte huvudtiteln:

till *Kostnader för arbetsmarknadens reglering* ett anslag av 30 350 500 kronor;

till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* ett *reservationsanslag* av 4 000 000 kronor;

å kapitalbudgeten, socialdepartementet:

till *Fonden för låneunderstöd: Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler* ett *investeringsanslag* av 502 500 kronor; samt

till *Diverse kapitalfonder: Fonden för arbetsmarknadens reglering* ett *kapitalinvesteringsanslag* av 11 547 000 kronor.

Under rubriken *Kostnader för arbetsmarknadens reglering* föreslås alltså ett nytt obetecknat anslag, under vilket beräknats medel för ändamål som regelmässigt tillgodoses genom anslag på driftbudgeten. Dock har medel till förstärkning av styrelsens egen materielberedskap föreslagits anvisade som tilläggsanslag till det å riksstaten uppförda reservationsanslaget till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet*. På motsvarande sätt har styrelsen föreslagit, att för arbeten som regelmässigt finansieras över kapitalbudgeten anvisas anslag till en särskild fond med be-

teckningen Fonden för arbetsmarknadens reglering. Dock har styrelsen förutsatt, att anslag till lån till anordnande av allmänna samlingslokaler anvisas i vanlig ordning under fonden för låneunderstöd.

Styrelsen har vidare anfört, att om Kungl. Maj:t finner det nödvändigt att tilläggsstatsanslagen, som skall reglera de i anspråk tagna medlen från beredskapsstaten, specificeras i vidare mån än styrelsen föreslagit, det synes ligga närmast till hands att tilläggsstatsanslagen äskas under — så långt detta är möjligt — samma anslagsrubriker som de i riksstaten redan upptagna. I så fall torde anslagens natur böra bli densamma som för de ordinarie riksstatsanslagen. I den mån reservationsanslag anvisas, uppkommer fråga om rätt till disposition av medel, som kan kvarstå oförbrukade vid budgetårets utgång. Styrelsen framhåller, att för dylika fall föreskrifter bör fogas till anslagen av innehåll att vad som nu anvisas icke må tagas i anspråk annat än av sysselsättningsskäl, d. v. s. efter framställning av arbetsmarknadsstyrelsen, enär motiven för anslagens beviljande annars kan förfalla.

Väljes denna väg för täckandet av beredskapsstatsanslagets utnyttjande, måste beaktas, att den utnyttjbara tillgången på medel för upprätthållande av arbetsmarknadsberedskap blir sämre än enligt det av styrelsen förordade alternativet för anslagsuppställningen. För att arbetsmarknadsberedskapen skall bli tillfredsställande måste emellertid samma medeltillgång vara disponibel som om anslagen beviljas i den av styrelsen förordade ordningen. Detta kan icke vinnas på annat sätt än genom att vid sidan av de anslag, under vilka medel skall äskas för täckning av nu till disposition ställda medel från beredskapsstat, under driftbudgeten anvisas ett särskilt allmänt arbetsmarknadsanslag, lämpligen under rubriken Kostnader för arbetsmarknadens reglering och uppfört med ett belopp av 2 000 000 kronor. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningen av detta anslag, som skall kunna tagas i anspråk för alla erforderliga ändamål som syftar till att bereda sysselsättning, bör anslaget uppföras såsom förslagsanslag.

Härefter torde jag få anmäla arbetsmarknadsstyrelsens förut omnämnda framställning om ytterligare medel för anskaffning av maskiner och redskap.

1952 års riksdag godkände Kungl. Maj:ts förslag att arbetsmarknadsstyrelsens materielberedskap under de närmaste åren skall ökas till att avse behovet för sysselsättning av 3 000 man (prop. nr 127; statsutsk. utl. nr 137; rd. skr. nr 246). Medelsbehovet för en upprustning av maskinparken till att motsvara detta behov beräknades till ca 4 500 000 kronor, vilket belopp skulle fördelas på tre år. För innevarande budgetår har 1 500 000 kronor ställts till förfogande för ändamålet. Vid anmälan av medelsbehovet för budgetåret 1953/54 under reservationsanslaget till Kost-

nader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet anmälde jag (V ht 1953 s. 140), att styrelsen på grund av prisstegringar, tillkomsten av nya maskintyper m. m. uppskattade kostnaderna för utrustningen till 6 000 000 kronor. Jag tillstyrkte, att i enlighet med styrelsens förslag 2 500 000 kronor skulle ställas till förfogande för inköp av maskiner och redskap under nästa budgetår. Beloppet förutsattes kunna bestridas av under anslaget reserverade medel jämte beräknade inkomster.

Arbetsmarknadsstyrelsen har nu (skr. 20/1 1953) beträffande det anskaffningsprogram som lagts till grund för de tidigare beräkningarna av medelsbehovet anfört följande.

Den beräkning av maskinbehovet, som låg till grund för programmet, utfördes under år 1951 och baserades på dittillsvarande förekomst av skilda slag av arbeten, på dåvarande arbetsförfaranden vid beredskapsarbetens bedrivande samt på en maskinell användning i den utsträckning, som då förekom. Beträffande skilda slag av arbeten och den totala arbetsstyrkans fördelning på desamma förelåg därvid anledning att bedöma en fördelning på vägarbeten, vatten- och avloppsarbeten samt övriga arbeten i proportionen 75 : 15 : 10. Beträffande arbetsstyrkans uppdelning på skilda företag funnos skäl för den uppfattningen, att på varje arbetsplats borde kunna sysselsättas i genomsnitt 50 man, varför arbetsplatserna vid en sysselsättning av 3 000 man således skulle komma att utgöra cirka 60.

Sedermere inträffade förändringar i arbetenas karaktär och i sättet för deras bedrivande ha medfört, att en justering av de nu angivna grunderna för den tidigare företagna beräkningen av maskinbehovet visat sig nödvändig. Med anledning därav, att styrelsen söker i första hand utvälja aktuella arbetsobjekt av sådan storleksordning, att desamma kunna färdigställas på relativt kort tid, ha arbetena till större omfattning än vad tidigare kunde beräknas, kommit att utgöras av vatten- och avloppsarbeten samt av s. k. övriga arbeten. Vid arbeten av dessa arter kan på varje företag icke sysselsättas lika många arbetare som vid vägarbeten. Beredskapsarbetenas ökade rationalisering med den arbetsmetodik, som förekommer i öppna marknaden, innebär en utvidgad mekanisering, vilken medfört, att det på varje arbetsplats icke går att sysselsätta ett så stort antal man som vad tidigare befanns möjligt. Enligt de under sistförflutna höst vunna erfarenheterna måste det genomsnittliga antalet arbetare på varje arbetsplats stanna vid 30—35 man. Vid en sysselsättning av 3 000 man komma arbetsplatserna därmed att uppgå till i det närmaste ett hundratal mot tidigare ungefärligen 60 stycken. Då varje arbetsplats måste få förfoga över ett visst antal maskiner av skilda slag, har således ett avsevärt ökat maskinbehov inträtt.

En närmare granskning beträffande beskaffenheten av den utökning i beredskapshållningen, som sålunda visat sig nödvändig för berörda programs genomförande och den därmed äsyftade utrustningen för möjliggörande av en sysselsättning av 3 000 man, utvisar, att behovet av kompressorer och luftverktyg ungefärligen fördubblats, vilket motsvarar en ökad kostnad av cirka 2 miljoner kronor. I övrigt utgöres det ökade behovet av två grävmaskiner och tre lastmaskiner samt ett mindre antal jeepar, stubbrytare och pumpar. Anskaffningen härav jämte en erforderlig mindre komplettering av redskap och förläggningsmateriel drager en kost-

nad av cirka 1 miljon kronor. I detta sammanhang må nämnas, att omfattningen av beredskapsarbeten under den treåriga upprustningstiden kan beräknas bliva relativt stor. Någon särskild kostnad för ersättningsköp i anledning av den förslitning, som de äldre maskinerna komma att undergå, har emellertid ej inräknats i förenämnda belopp.

Genom de sålunda skildrade förändringarna har medelsbehovet för upp- rustningen av materielberedskapen till att motsvara behovet för syssel- sättning av 3 000 man visat sig numera uppgå till ca 9 miljoner kronor.

Med hänsyn till dels det nuvarande arbetsmarknadsläget och dels svårig- heterna att nu bedöma sysselsättningsbehovet under nästa höst och vinter finner styrelsen det nödvändigt, att maskinupp rustningen påskyndas så att den av riksdagen beslutade beredskapen snarast möjligt uppnås.

Styrelsen har vidare anfört, att vid ingången av budgetåret 1952/53 å anslaget till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet fanns en reservation av ca 4 900 000 kronor. 1 500 000 kronor har tidigare ställts till förfogande för anskaffning av maskiner m. m. under innevarande budgetår. Kungl. Maj:t har vidare den 10 oktober 1952 bemyndigat sty- relsen att lägga ut beställningar å maskiner för leverans under nästa budgetår intill ett belopp av 1 500 000 kronor. Nämnade båda belopp, till- hopta 3 000 000 kronor, ryms jämte de övriga utgifter som skall bestridas från anslaget under innevarande budgetår inom den angivna reservationen. Inkomstmedlen, som tidigare beräknats till 950 000 kronor under inne- varande budgetår, uppskattas nu till 2 000 000 kronor, vilket sålunda utgör det belopp som ytterligare kan beräknas stå till förfogande under budgetåret.

Styrelsen har hemställt om bemyndigande att redan under innevarande budgetår mottaga och betala de maskiner som jämlikt Kungl. Maj:ts med- givande beställts för leverans under nästa budgetår. Styrelsen har vidare hemställt om bemyndigande att få för nyinköp och ersättningsköp disponera över de inkomstmedel som kan inflyta på anslaget. Slutligen har styrelsen hemställt att på tilläggsstat eller från beredskapsstaten anvisas det ytter- ligare belopp av 4 000 000 kronor, som beräknas erforderligt för beredskaps- materielens upp rustning till att motsvara behovet för sysselsättning av 3 000 man.

Departementschefen.

Innan jag går in på frågan om medelsbehovet vill jag lämna en redo- görelse för utvecklingen på arbetsmarknaden och något beröra den sanno- lika utvecklingen under den närmaste tiden.

Ehuru arbetsmarknaden under år 1952 i stort sett kännetecknades av balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft uppträdde under senare delen av året vissa sysselsättningssvårigheter. Under de två första månaderna av år 1953 har särskilt säsongarbetslösheten varit mer om- fattande än under de närmast liggande efterkrigsåren. Jämsides därmed

har en minskad efterfrågan på arbetskraft förelegat inom vissa industriområden, och för skogsbrukets del har behovet av arbetskraft också varit mindre än under föregående år. På grund härav har det blivit svårare än tidigare att finna nya arbetstillfällen på öppna arbetsmarknaden för friställd arbetskraft. Omfattningen av arbetslösheten innevarande vinter har dock icke varit större än vintrarna 1948—49 och 1949—50.

Arbetslösheten inom fackförbunden med frånräknande av helgpermitteringarna var i december 1952 5 procent jämfört med 3,8 procent motsvarande tid 1951. Den högre arbetslösheten under det sista året är såväl säsong- som konjunkturbetingad. Inom byggnadsfacken, där säsongarbetslösheten främst gör sig gällande, var arbetslösheten i december 1952 16,3 procent mot 9,2 procent motsvarande tid 1951. Inom metallindustrin, där nedgången i den allmänna ekonomiska konjunkturen främst haft återverkningar, var arbetslösheten 1,7 procent i december 1952 mot 0,9 procent i december 1951. Enligt de av arbetsmarknadsstyrelsen kontinuerligt gjorda undersökningarna angående arbetslösheten bland byggnadsarbetarna på ett 70-tal av de större orterna i landet var denna den 1 mars 1953 10,5 procent mot 6,4 procent motsvarande tid året förut.

Antalet på arbetslöshetsnämnderna anmälda hjälpsökande arbetslösa utgjorde den 31 januari 1953 5 325 mot 1 669 ett år tidigare. En viss förskjutning av arbetslösheten mot yngre åldersgrupper hade ägt rum. Sålunda var i januari 1953 59 procent av de hjälpsökande arbetslösa under 50 år, under det motsvarande siffra för 1952 var 26,5 procent.

I mitten av februari 1953 var antalet på arbetsförmedlingarna anmälda arbetslösa 45 721 mot 20 893 i februari 1952. Av dessa var resp. 32 469 och 14 819 medlemmar i erkända arbetslöshetskassor. Den del av de arbetslösa, som beräknades icke kunna beredas arbete inom två veckor, var 24 776 eller 53 procent i februari 1953 mot 38 procent i februari 1952. Av de arbetslösa medlemmarna i erkända arbetslöshetskassor var 18 609 byggnadsarbetare. Antalet arbetslösa kassamedlemmar inom metallindustrin var i januari 1953 2 869 och i februari 3 069.

Medan antalet helt arbetslösa sålunda varit högre i början av innevarande år jämfört med 1952 kan emellertid en nedgång i korttidsarbetet noteras. Antalet på arbetsförmedlingarna anmälda kassamedlemmar med korttidsarbete var i januari och februari 1953 3 618 resp. 2 669 mot 3 578 och 4 664 motsvarande tid för ett år sedan. Då var korttidsarbetet övervägande koncentrerat till konsumtionsvaruindustrierna, under det att metallindustrin innevarande år främst svarar för korttidsarbetet.

Geografiskt är arbetslösheten ojämnt fördelad. Byggnadsarbetslösheten är särskilt framträdande i de större städerna, arbetslösheten inom metallindustrin är koncentrerad till vissa industriorter. Den arbetslöshet, som föranletts av minskade skogsavverkningar, gör sig främst gällande i övre Norrland och vissa delar av Värmlands och Kopparbergs län.

Den minskade sysselsättningen och minskade efterfrågan på arbetskraft belyses bl. a. av följande uppgifter. Enligt av socialstyrelsen gjorda undersökningar hade antalet anställda industriarbetare i december 1952 i jämförelse med december 1951 nedgått med 3,8 procent. Totala antalet på arbetsförmedlingarna ledigannämda arbetstillfällen, således även inberäknat alla tillfälliga anställningar, har månad för månad under hela år 1952 varit lägre än under 1951. I december 1952 var antalet ca 94 000, vilket är den lägsta siffra som noterats de sista fem åren. Antalet arbetsansökningar på 100 lediga platser, det s. k. relationstalet, uppvisar det sista året högre tal än på länge. Det har icke någon månad det gångna året legat under 100, och i december 1952 redovisades en så hög siffra som 159. På två särskilda områden, där ett mera permanent behov av arbetskraft under flera år förelegat, synes detta behov de senaste månaderna ha fyllts, och någon särskild efterfrågan på arbetskraft gör sig f. n. ej gällande. Inom skogsbruket, där efterfrågan de senaste vintrarna rört sig om flera tusen man, har innevarande vinter endast några hundra man efterfrågats genom arbetsförmedlingarna. Inom järnbruken har en successiv nedgång av efterfrågan på arbetskraft tydligt förmärkts under flera månader. Behovet var i januari 1953 367 man jämfört med 2 009 motsvarande tid 1951.

När det gäller den sannolika utvecklingen på arbetsmarknaden under den återstående delen av innevarande budgetår, synes vissa tecken tyda på ytterligare någon friställning av arbetskraft inom metallindustrin. Sedan början av december har varsel om permitteringar inom metallindustrin meddelats för i genomsnitt 250 man per vecka, de sista veckorna dock något mindre än tidigare. För skogsbrukets del bör man vidare räkna med förkortad avverkningsssäsong framför allt i övre Norrland med följd att sysselsättningssvårigheter torde uppkomma för skogsarbetare. Inom skogsindustrierna kan vissa driftsinskränkningar uppkomma. Vad angår säsongarbetslösheten kan man räkna med att densamma kommer att minska med vårens ingång. Byggnadsverksamheten beräknas komma igång och giva full sysselsättning fr. o. m. maj månad åt de nu arbetslösa byggnadsarbetarna. Med hänsyn till den relativt stora andel av det totala antalet arbetslösa, som byggnadsarbetarna under den gångna vintern utgjort, kommer detta givetvis att verka kraftigt reducerande på arbetslöshetssiffrorna.

För erhållande av en bild av den totala omfattningen av de arbeten som igångsatts på arbetsmarknadsmyndigheternas initiativ i sysselsättningsfrämjande syfte och arbetslöshetshjälpen i övrigt må följande anföras.

Såsom nämnts hade 1 095 man i mitten av februari 1953 beretts sysselsättning i arbeten, vilka finansierats med till disposition ställda medel från beredskapsstaten. Men härutöver fanns i mitten av februari 1 236 man anställda i vanliga beredskapsarbeten omfattande väganläggningar, vatten- och avloppsledningar samt järnvägsarbeten. I sistnämnda fall gällde ar-

betena breddningar av Blekinge kustbanor. Medel för dessa arbeten har bestritts av anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Vidare sysselsattes vid samma tidpunkt 2 367 man i vägarbeten, som tillkommit på initiativ av arbetsmarknadsmyndigheterna i samråd med vägmyndigheterna för att på vissa orter bereda arbete åt arbetslösa, som ej på annat sätt kunnat placeras på arbetsmarknaden. Medel för dessa arbeten har bestritts av sjätte huvudtitelns anslag till Vissa vägbyggnadsarbeten. Detta anslag var emellertid vid nämnda tidpunkt helt förbrukat, och för att undvika att arbetena skall behöva avbrytas och arbetsstyrkan avskedas, har medel från beredskapsstaten måst ställas till förfogande. F. n. sysselsättes alltså en väsentligt större arbetsstyrka än den nyss nämnda i arbeten, vilka finansieras med medel från beredskapsstaten.

Sammanlagda antalet arbetare i anläggningsarbeten, som av arbetsmarknadsmyndigheterna igångsatts i arbetslöshetsbekämpande syfte, var alltså i mitten av februari 4 698. För att fullständiga bilden av de åtgärder, som vidtagits mot arbetslösheten, må ytterligare nämnas att vid ungefär motsvarande tidpunkt — rapporterna avser sista dagen i januari — fanns i arkivarbeten 719 och i musikerhjälp 72 personer anställda. Dessutom fanns i särskilda yrkesutbildningskurser för friställd arbetskraft 69 personer. Sistnämnda antal väntades väsentligt stiga, då flera kurser planerats att inom kort igångsättas. Medräknas de sist nämnda formerna för arbetslöshetshjälp omfattade alltså arbets- och utbildningslinjen i arbetslöshetshjälpen i mitten av februari 5 558 personer. Kontantunderstöd utgick den 31 januari till 1 263 personer.

I den nu lämnade redogörelsen innefattas resultatet av de särskilda åtgärder, som av arbetsmarknadsmyndigheterna vidtagits för att bereda arbete åt arbetslösa, som ej på annat sätt kunnat erhålla arbete. Däremot har här inte medräknats den effekt i sysselsättningsfrämjande syfte, som ökningen av de offentliga investeringarna inom ordinarie anslagsramar haft. Denna ökning är särskilt märkbar för kommunikationsverken. Att exakt beräkna det antal man som härigenom erhållit sysselsättning låter sig svårligen göra, men utan tvekan har ökningen i den offentliga investeringssektorn verksamt bidragit att hålla den totala sysselsättningen uppe i en tid då investeringarna i den privata investeringssektorn minskat.

Såsom framgår av vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört har det vid handhavandet av arbetslinjen i den arbetslöshetsbekämpande verksamheten eftersträfvats att i första hand utnyttja de å riksstaten anvisade anslagen när behov uppkommit av att anordna arbeten med anlitande av statsmedel. Först om sådan möjlighet inte funnits har finansfullmakten ansetts böra tagas i anspråk. Vid utväljande av arbetsföretag måste åtskilliga synpunkter beaktas. Bl. a. gäller det att välja arbeten som är lämpligt belägna och av lämplig storlek. Detta har lett till att ett relativt stort

antal företag satts igång inom skilda områden. Av det belopp som hittills ställts till arbetsmarknadsstyrelsens disposition jämlikt finansfullmakten, 43 100 000 kronor, avser 10 547 000 kronor arbeten för försvarets räkning. 1 000 000 kronor har ställts till förfogande för linjeomläggningar och dräneringsarbeten m. m. vid statens järnvägar. Till byggande av allmänna vägar och gator avses 23 000 000 kronor, till byggande av hamnar och farleder 1 000 000 kronor samt till bidrag till vatten- och avloppsanläggningar 6 000 000 kronor. För byggande av skogsbilvägar m. m. har 500 000 kronor ställts till disposition, för anordnande av vissa maskinkurser inom lantbruket 53 000 kronor samt för anordnande av allmänna skyddsrum och anläggning av branddammar 1 000 000 kronor. Delvis har dessa belopp befunnits inte behöva utnyttjas. I vissa fall har arbetsmarknadsstyrelsen nu beräknat större belopp än de hittills anvisade. Över huvud taget visar erfarenheten, att smidighet och rörelsefrihet är nödvändiga för att ifrågasvarande verksamhet skall kunna administreras effektivt. Till följd härav har man inte alltid kunnat hålla sig inom ramen för de specificerade anslag som uppförts på den allmänna beredskapsstaten för budgetåret 1950/51. Detta har emellertid förutsetts då nämnda beredskapsstat fastställdes. Tämmligen fria dispositionsregler gäller nämligen för det på beredskapsstaten uppförda anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Närmare uppgifter angående de arbeten som satts igång med stöd av finansfullmakten torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Vad härefter angår de anslag som bör äskas för täckning av de enligt finansfullmakten förskottsvis beslutade utgifterna får jag anföra följande. Det av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna systemet med ett fåtal anslag har otvivelaktigt vissa fördelar. Efter samråd med chefen för finansdepartementet vill jag emellertid föreslå, att kostnaderna så långt möjligt är redovisas under de anslagsrubriker som för motsvarande ändamål finns å riksdagen. Detta överensstämmer bäst med den allmänna beredskapsstatens uppställning och torde i längden underlätta överblicken. Det av mig sålunda förordade mera specificerade systemet nödvändiggör en något större sammanlagd medelsanvisning än det av arbetsmarknadsstyrelsen förordade, då eljest tillräcklig rörelsefrihet inte kan erhållas för återstoden av budgetåret.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört är det svårt att f. n. överblicka medelsbehovet under återstoden av budgetåret, då detta till stor del blir beroende av utvecklingen på arbetsmarknaden. Då det synes önskvärt att finansfullmakten inte behöver utnyttjas ytterligare under budgetåret, bör anslagen å tilläggsstat beräknas med utgångspunkt från att de bör vara tillräckliga för att tillgodose medelsbehovet intill budgetårets slut. Arbetsmarknadsstyrelsen har vid sina beräkningar tagit viss hänsyn härtill. Med anledning av vad jag nyss anfört rörande anslagsspecificeringen och då jag på några punkter finner anledning till ett annat bedömande än styrelsen anser jag mig böra räkna med ett något större sammanlagt medelsbehov

än det av styrelsen beräknade. För att en reserv utöver de specificerade anslagen skall stå till förfogande på driftbudgeten föreslår jag sålunda, att ett belopp av 4 000 000 kronor av denna anledning anvisas som tilläggsanslag till det under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. Vidare föreslår jag, för att erhålla en motsvarande reserv på kapitalbudgeten, att under försvarets fastighetsfond anvisas anslag av sammanlagt 2 615 000 kronor utöver de av styrelsen upptagna beloppen. På ytterligare några punkter föreslår jag, såsom framgår av det följande, andra belopp än styrelsen.

Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört bör beträffande samtliga nu äskade anslag gälla, att de skall användas endast i den mån arbetsmarknadsläget ger anledning därtill. Jag förutsätter emellertid därvid, att i första hand åtgärder vidtages för att genom ändringar i tillståndsgivningen för den privata investeringsverksamheten möta växlingarna i läget på arbetsmarknaden. Med samma förbehåll bör under innevarande budgetår uppkommande reservationer å anslagen få stå till förfogande under nästa budgetår.

Jag övergår härefter till beräkningen av de olika anslagen. Av praktiska skäl torde även anslag under andra huvudtitlar än den femte böra äskas i detta sammanhang.

På driftbudgeten erfordras såsom nämnts under femte huvudtiteln ett tilläggsanslag av 4 000 000 kronor till reservationsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. som en allmän reserv utöver de specificerade anslagen. Under detta anslag bör vidare beräknas 1 000 000 kronor för de arbeten, som i sysselsättningsfrämjande syfte utförts av statens järnvägar. Kostnaderna för dessa arbeten bör ej belasta statens järnvägars ordinarie stat. Sammanlagt erfordras sålunda 5 000 000 kronor under ifrågakommande anslag.

Under sjätte huvudtiteln erfordras tilläggsanslag till reservationsanslaget till Väghållningen på landet samt i städer och stadslignande samhällen, där kronan är väghållare: Vissa vägbyggnadsarbeten. Kungl. Maj:t har jämlikt finansfullmakten ställt ett belopp av 20 000 000 kronor till arbetsmarknadsstyrelsens disposition för arbeten, vilka bör bekostas av ifrågakommande anslag. Jag tillstyrker, att 20 000 000 kronor anvisas å tilläggsstat. Vidare bör till Väghållningen i städer och stadslignande samhällen, som äro väghållare: Bidrag till byggande av vägar och gator anvisas ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor. Detta belopp överstiger med 700 000 kronor det av arbetsmarknadsstyrelsen beräknade. Anledningen härtill är att vissa vägbyggnadsföretag, som styrelsen inte haft anledning att räkna med, numera aktualiserats. Till Bidrag till handelshamnar och farleder bör anvisas ett reservationsanslag av 360 000 kronor, till Byggande av fiskehamnar ett reservationsanslag av 300 000 kronor samt till Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder ett reservationsanslag av 252 000

kronor. Under reservationsanslaget till Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp erfordras ytterligare 6 000 000 kronor. De under anslagen till Vissa vägbyggnadsarbeten, Bidrag till byggande av vägar och gator samt Bidrag till byggande av mindre hamnar och farleder anvisade beloppen, sammanlagt 23 252 000 kronor, bör i enlighet med de för ifrågasvarande anslag tillämpade reglerna avräknas mot automobilskattemedlen.

Under nionde huvudtiteln bör till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo anvisas ett reservationsanslag av 185 500 kronor, vilket belopp ställts till förfogande för byggande av skogsbilvägar. Ett belopp av 53 000 kronor har jämlikt finansfullmakten ställts till förfogande för anordnande av vissa maskinkurser för arbetslösa lantarbetare. Sistnämnda kostnad bör lämpligen belasta det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till Bidrag till hushållningssällskapens undervisningsverksamhet. Om riksdagen inte har något att erinra häremot torde Kungl. Maj:t böra medge att angivna anslag överskrides, i den mån så erfordras för bestridande av ifrågasvarande kostnad. Något anslag å tilläggsstat bör sålunda inte äskas.

Under elfte huvudtiteln bör till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. anvisas ett reservationsanslag av 400 000 kronor samt till Bidrag till kommuner för anordnande av branddammare ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

På kapitalbudgeten bör anvisas sammanlagt 13 162 000 kronor under försvarets fastighetsfond. Detta belopp överstiger med 2 615 000 kronor det av arbetsmarknadsstyrelsen angivna medelsbehovet. Härav är 500 000 kronor motiverade av nya beräkningar rörande medelsbehovet för redan påbörjade arbeten under återstoden av budgetåret medan återstoden, 2 115 000 kronor, utgör den säkerhetsmarginal utöver beslutade arbeten som jag finner erforderlig. Under arméns delfond bör sålunda anvisas 500 000 kronor till Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen (ej beräknat av arbetsmarknadsstyrelsen). Under marinens delfond bör till Modernisering av vissa anläggningar vid marinen anvisas 600 000 kronor (200 000 kronor mer än arbetsmarknadsstyrelsen beräknat). Under flygvapnets delfond bör till Vissa flygfältsarbeten m. m. anvisas ett tilläggsanslag av 1 250 000 kronor (705 000 kronor utöver arbetsmarknadsstyrelsens beräkning). Under befästningars delfond bör anvisas 1 800 000 kronor till Vissa ammunitionsförråd (370 000 kronor mer än arbetsmarknadsstyrelsen tagit upp), 442 000 kronor till Uppställningsplatser för radarstationer, 1 300 000 kronor till Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier, 320 000 kronor till Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen, 250 000 kronor till Utvidgning av flygverkstad (vilket behov aktualiserats av arbetsmarknadsstyrelsen efter det framställning om tilläggsanslag ingivits) samt 6 700 000 kronor till Övriga befästningsarbeten (590 000 kronor utöver arbetsmarknadsstyrelsens beräkning). Hinder bör inte föreligga

mot att om så skulle visa sig erforderligt ta de sålunda beräknade reserverna i anspråk även för arbeten som regelmässigt bekostas från anslag under vilket någon reserv inte upptagits. Skulle något sådant fall inträffa, torde anslagsfördelningen få rättas till i efterhand.

Under fonden för låneunderstöd bör anvisas anslag till Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler. Vid anmälan av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1953/54 anförde jag (1953 års statsverksproposition, bil. 26 s. 4), att byggnadstillstånd av sysselsättningspolitiska skäl beviljats för ett relativt stort antal allmänna samlingslokaler. Jag fann det angeläget, att dessa företag i den mån så är möjligt finansieras på andra sätt än medelst statslån och därmed följande subvention. I stor utsträckning måste man emellertid räkna med att företagen ej kan komma till stånd utan sådant stöd. Jag förklarade min avsikt vara att om det på riksstaten för innevarande budgetår anvisade låneanslaget inte gav utrymme för lån till ur sysselsättningssynpunkt viktiga företag föreslå Kungl. Maj:t att bevilja lån med tillämpning av finansfullmakten. Hittills har Kungl. Maj:t beviljat lån om 583 700 kronor till dylika företag. Ytterligare lån torde emellertid behöva beviljas om byggandet av allmänna samlingslokaler skall kunna fortgå i den utsträckning som ur sysselsättningssynpunkt är önskvärd. Å tilläggsstat bör på grund härav äskas ett anslag för ändamålet av 3 000 000 kronor.

Behovet av avskrivningsmedel för här ifrågavarande kapitalinvesteringar kommer senare denna dag att anmälas av chefen för finansdepartementet.

Vad slutligen angår arbetsmarknadsstyrelsens framställning om ytterligare medel till förbättring av styrelsens materielberedskap får jag erinra om att 1952 års riksdag icke hade något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag att beredskapen ifråga om arbetsmaskiner skall ökas till att avse behovet för sysselsättning av 3 000 man. Styrelsen har nu anfört, att kostnaderna för ifrågavarande upprustning av maskinbeståndet med ledning av vunna erfarenheter måste uppskattas till ca 9 000 000 kronor mot förut beräknade 6 000 000 kronor. Härav har 1 500 000 kronor redan tidigare ställts till styrelsens disposition. Med hänsyn till det behov av offentliga arbeten i sysselsättningsbefrämjande syfte som redan gjort sig gällande och behovet av en förbättrad beredskap på arbetsmarknadsområdet inför nästa höst och vinter finner jag det angeläget, att materielberedskapen ökas i sådan utsträckning att den med nu vunna erfarenheter kan anses tillräcklig för 3 000 man. Detta antal synes under nu rådande förhållanden böra betraktas som en minimisiffra. För att denna beredskap skall kunna uppnås så snabbt som möjligt har Kungl. Maj:t förut denna dag på mitt förslag bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att för maskinanskaffning disponera de medel som under innevarande budgetår kan förutses bli tillgängliga för ändamålet under anslaget till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet eller 3 500 000 kronor. Av den beräknade kostnaden

9 000 000 kronor har sålunda hittills 5 000 000 kronor ställts till styrelsens disposition. Jag finner anledning antaga, att inkomsterna under anslaget nästa budgetår skall medge att åtminstone 1 000 000 kronor tages i anspråk för maskininköp under nämnda budgetår. Behovet av ytterligare medel under innevarande budgetår torde därför kunna begränsas till 3 000 000 kronor. Jag föreslår, att detta belopp anvisas på tilläggsstat under anslaget till Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle sålunda å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 erfordras anslag med tillhopa följande belopp:

å *driftbudgeten*, egentliga statsutgifter, 38 997 500 kronor, varav under femte huvudtiteln 8 000 000 kronor, under sjätte huvudtiteln 29 912 000 kronor, under nionde huvudtiteln 185 500 kronor och under elfte huvudtiteln 900 000 kronor;

å *kapitalbudgeten* 16 162 000 kronor, varav under försvarets fastighetsfond 13 162 000 kronor samt under fonden för låneunderstöd 3 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisa

A) å *driftbudgeten*

1) under femte huvudtiteln:
till *Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.* ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor;
till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor;

2) under sjätte huvudtiteln:
till *Vissa vägbyggnadsarbeten* ett reservationsanslag av 20 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till byggande av vägar och gator* ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till handelshamnar och farleder* ett reservationsanslag av 360 000 kronor;

till *Byggande av fiskehamnar* ett reservationsanslag av 300 000 kronor;

till *Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder* ett reservationsanslag av 252 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen;

till *Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp* ett reservationsanslag av 6 000 000 kronor;

3) under nionde huvudtiteln:

till *Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo* ett reservationsanslag av 185 500 kronor;

4) under elfte huvudtiteln:

till *Ytterligare medel till kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.* ett reservationsanslag av 400 000 kronor;

till *Bidrag till kommuner för anläggande av branddammar* ett reservationsanslag av 500 000 kronor;

B) å kapitalbudgeten

1) under försvarets fastighetsfond, arméns delfond:

till *Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen* ett investeringsanslag av 500 000 kronor;

2) under försvarets fastighetsfond, marinens delfond:

till *Modernisering av vissa anläggningar vid marinen* ett investeringsanslag av 600 000 kronor;

3) under försvarets fastighetsfond, flygvapnets delfond:

till *Vissa flygfältsarbeten m. m.* ett investeringsanslag av 1 250 000 kronor;

4) under försvarets fastighetsfond, befästningars delfond:

till *Ytterligare medel till vissa ammunitionsförråd* ett investeringsanslag av 1 800 000 kronor;

till *Ytterligare medel till uppställningsplatser för radarstationer* ett investeringsanslag av 442 000 kronor;

till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier* ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor;

till *Ytterligare medel till anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen* ett investeringsanslag av 320 000 kronor;

till *Utvidgning av flygverkstad* ett investeringsanslag av 250 000 kronor;

till *Övriga befästningsarbeten* ett investeringsanslag av 6 700 000 kronor;

5) under fonden för låneunderstöd:
till *Lån till anordnande av allmänna samlingslokaler* ett
investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.
